

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 н. месечно. — Преплата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примио да разашље овај лист.

УСПОМЕНА НА ПОКОЈНОГ ПРИЈАТЕЉА.

V.

(Наставак.)

У идућој појави (трећој) долази Иван у кућу Љубичину, да се с њом по што по то састане, и топећи се у љубавном монологу примети, да му на сусрет долази једна женска, па и не сумњајући, да то може ко други бити осим Љубице, обори очи земљи, и не дижући их одатле, клекне пред мајку, јер то нико други није био него мајка. У тако скрушеном положају почне јој своју љубав изјављивати, и то тако ватрено, да се мајка, која је пред њим застала, исто тако разнежи и скоро истопи од љубави. Иван је у један мах погледи, и сав се скамени, али из те коже никуда, јер мајка, разнежена, почиње сад њему „курисати“, и не да Ивану ни ока отворити, док се на послетку Иван за невољу с њом и љубити почне. Пољупци су већ у највећем јеку били, кад Милан, не могавши више ову бруку трпити, скочи из сандука. Већ је скоро русвај готов, али ево ти из друге собе досетљиве Драгиње, која читаву ствар разјашњава, као да је Иван ишао на то, да мајчино срце умилостиви, и на тај начин за себе и Љубицу благослов изнуди, на што се Милан уталожу, а и мајка, да само из теснаца изиђе, благослов даје. Сад Иван свезује Милана и Драгињу, и тако се глума са општом женидбом свршује.

Саопштили смо садржај целог овог комадића с тога, што смо хтели да покажемо, каква се вештина у Кости још као у Ђаку показивала, вештина у погледу стварања заплета и комичних ситуација. ✕✕

Да би се пак видело, какав је Коста и у оно доба био вештак у дијалози и у тесању стихова, саопштићемо овде почетак друге глуме, „Освете“, т. ј. саопштићемо онолико, колико се од исте у целости затекло. Из овога, што ћемо

саопштити, моћи ће се назрети и врло фини заплет те недокончане шаљиве игре.

Ево те глуме:

О С В Е Т А.

Шаљива игра у једном чину.

ОСОБЕ:

Милан } муж и жена.
Марија }

Појава прва.

Марија (долази под маском из велике дворане, у којој се игра; мотрећи на све стране, скида маску).

Сад ће бити десет — сада мора доћи!
Да ми се је само одржати моћи!
Познати ме не ће, о том сумње нема,
Јер сам увијена, маскирана ве'ма.
Глас променит' умем, претвараг' се знадем,
Свако женско својство потпуно имадем! —
Е, треба ли више, зар то није доста,
Да преведем лако жедног преко моста?...
Ма се опет бојим — може да ме позна,
Да с' увређен нађе, кад намеру дозна....
Па кад се расрди?... Грдне ли несреће!
Зар да не помогне женско красноречје?
Зар је тако страшно, кад се жена млада
О верности мужа уверити рада?
Кад му жена пише, да га нека чека,
Која ће га нежно љубити до века,
Која пламом гори, само да га види,
Ма која се за сад потписати стиди?
Па кад место оте пламтеће лепоте
Дође увијена сопствена му жена?...
Само она може учинити тако,
Која воли право, која љуби јако!
А што ми је љубав заслепила очи,
То о снази њеној баш таман сведочи!

Ма, пет! Ево иде — држ' се сада, Маро!
Претварат' се лако, то је штогод старо.

(Метне маску.)

Појава друга.

Милан (под маском говори за себе):

Аха! ту је веће! Ао, Маро моја,
Рђаво те крије ота маска твоја! (Гласно)
Уверени буд'те, да ми ј' жао јако,
Што несрећу имам закаснити тако.

Марија.

Богме лепо није, ал' ви добро знате
Каквог слабог судца пред собом имате.

Милан.

Не хотећи казнит', казнити се може, —

Праштајући тако, казни се још строже.
А шта с' вама чини?..

Марија.

Доста веће тога,
Нејте речма чупат' рану срца мога.
Ах! ја добро знадем, да је судба клета
Одредила мени трпет' овог света,
Трпет' бо'ме јако, кол'ко с' трпет' може,
Па свенути за тим — Ох, боже! ох, боже!

Милан.

Немојте се срдит' ако ми је чудо,
Да поступа с вама судба тако худо,
Јер к'о млада, лепа, имајући свашта,
На што би се могли потужити? — На шта?

(Наставиће се.)

Ж И С Т И Њ И.

СРИСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Две сиротице“, драма у 8 слика а 6 чинова, од
Дона Оксенфорда, превео Сава Петровић.)

(Наставак.)

Са „двема сиротицама“ није, до душе, баш тако са свим загрдило; али истину рекавши, нису баш много ни заостале иза других производа у том жанру. И њих кад човек гледа, мора уза се имати особени резервоар, у који ће сливати бистре сузе своје, мора за тај случај купити врећу, у коју ће заштити и херметично затворити своје живце, како би их сачувао од безобзирног нападаја. Ко хоће да је ту „неверни Тома“, те не ће за готов новац да прими, што ми овде велимо, томе ћемо покушати, да бледим цртама опишемо будуће све, што се у „Двема сиротицама“ твори „јаже вјелјенијем и невьелјенијем“, али за тај свој труд иштемо од таквог неверног Томе, да нам после свршене приповетке на једно питање искрено по души одговори. Најпре ћемо икакве приповедити, па онда питати.

Из тајних регистара, који су се у париској полицији водили о свему и свачему, што се збивало у племићким породицама, а из сопствених уста највећма заинтересованог лица дознајемо, да је грофица Дијана Линијерева (гђа Ружићка) жена министра полиције, грофа Линијера (г. Зорич), у младости својој потајно љубила, а и руку дала човеку, који је по сталешкој разлици спрема ње врло ниско стајао. Човека тога уклони њена моћна породица с пута и учини га неопасним, одредивши му, да тако страпан (!!) грех каје у ужасном пребивалишту, што се зове „басгиља“. Дијана мора поћи за Линијера. Плод чисте љубави и законитог брака, мала девојчица, буде изложена, да се први, кога слепа срећа нанесе на њу, смилује и к себи је узме. Мало невинашце спасава читаву породицу из невоље. На њ најће, на име, човек, који је своје рођено дете у истој намери донео био на то место, да га т. ј. положи и без икакве даље бриге повери милости човекољубаца. Намера беше у оба случаја иста, но мотиви са свим хетерогене

природе: онде прикривање неког тобоже греха, а овде ни више ни мање, но кобно питање екзистенције, „хлеба насушног“. У души човека тога збуду се ужасне промене. Не само да не учини оно, ради чега је дошао, него себи на врат натовари још једну кубуру, па са обе те своје кубуре крене се кући. Код куће развију нову кубуру и нађу поред ње замашно нешто, што ће не само свима старим кубурама крај учинити, него и омилити нову кубуру. Претплата на отхрану и однеговање детета, коју је грофица Дијана дарежљиво уз исто метнула била, извукла је породицу из невоље, а ова је то поштено вратила, јер је мало находче — по приложеној препоруци звало се Лујза — заједно са својим дететом отхранила и на пут наставила. Тек је находче поодрасло, четрнаеста му тек година, а оно га снађе огромна невоља: изгуби најдрагоценије благо овога света, вид очини. И родитељи, које је находче за своје држало, одоше богу на истину. Остадохме до две јадне сиротице — слепа, али и лепа Лујза (гђа Рајковићка) и лепа, ал' не и слепа, Ханријета (гђа Максимовићка). Са то двоје сирочади састајемо се у Паризу. Врнуло се њих двоје у тај лавиринат метежа и неваљалства само с неким препорукама, но без икакве заштите. На уговореном месту чекају на пријатеља, коме су биле препоручене. Дражи млађане Ханријете засениле су биле жудне очи разузданом, неваљалом маркизу де Прелу (г. Лукић), па ти овај употреби неискусност и најивност сирочади, те Ханријету на силу одведе у своје дворе, да тиме добије премију срамне, гадне ошклате, коју је са својим худим „шпецијама“ учинио био. Ханријета долази к себи. На један јој се мах разјасни јадни положај њен у свој својој грозоти. Помисао на сестру, којој је била путевођа и анђео хранитељ, а која сад без „онога племенитог дара небеског, од кога сва суштаства, свако срећно створење живи, коме се и свака травица радује“ — без светлости, без вида очињег очајним гласом дозива своју заштиту, несигурним кроком полази за њоме, а први је отпор мора срушити, убити. — Помисао та до лудила

доведе млађано сироче. Кано раздражена лавица у гвозденом кавезу кад се устреми у очајању на чврсте, гвоздене шипке и решетке, које ју деле од отетог порода јој, тако је сироче на мегдан стало гнусним противницима својим. Али кавез тај беше за ту нежну птицу не само грозан и убитачан, но и чврст и крт, као но гвозђе. Шипке, што тај кавез окружаваху, беху несавесност, непоштење, нечовечност. О те шипке морале се разбити и најочајнија борба невиности, увређеног поноса и свете дужности. Та то је оружје тако слабо било, да је у противника изазвало само подругљиви осмех, који је био сведок уверења о надмоћности. Млади шваље, Арман де Водре (г. Марковић), као неки соко у том јагу црних гавранова, спасава Ханријету, ранивши у двобоју домаћина. Ханријета тавори се даље од зараде својих руку, а шваље, који ју је онако „ригтерски“ избавио, изјављује свом тетку, министру полиције, грофу Линијеру, да не ће да се подвргне брачном јарму, што га милостива рука самог краља хоће на њ да метне, а из изјаве, коју шваље својој тетци, Дијани Линијерској, шаље, дознајемо и разлог томе отпору — он љуби Ханријету. Ханријета је дакле „крива, што је жива.“ Бадава она одлучно — а и очајно, јер украј све неизмерне тежње за изгубљеном сестром остаде у срцу њеном комотног места и за честитог Армана — одбија љубав шваљереву; бадава о том грофицу, која је из паркетираних салона дошла била у Ханријетин кабинет на бог зна којем сирату, уверава — све узалуд, она је грешница. По налогу министра полиције долазе по њу и одводе је у салнетријерску казнионицу и то баш у онај мах, кад се већ тако приближила била својој најжељенијој цели, кад је са улице зачула глас своје сестре, кад је потрчала била, да на груди своје притисне ону, за којом је свим срцем жудила, коју је сваки дан узалуд ишчекивала, да је угледа. У салнетријерској казнионици састане се са неком својом познаницом Маријаном (гђа Л. Хадихева). Њу је Ханријета благим речма и саучешћем избавила била од смрти баш онога вечера, кад су њу од сестре немилијосиво били отргли. Маријана је љубећи неког надувеног развратника, на кога ћемо ниже већ доћи истоме за љубав постала злочиница. Да би избегла Немезиду, одлучила се била на кукавичко самоубијство. Од тога ју је Ханријета била одговорила, а она онда, уверена у слабост своју и поданост незаслужном идолу срца свога, предала се била сама суду. У салнетријерској казнионици откајала је била своје грехе, а баш тај дан кад Ханријету доводе добила је отпусницу. И у зидовима салнетријерске казнионице била је Ханријета још „опасна“; требало је дакле учинити је још „неопасијом“, уклонити је куд на другу страну. Маријана је великодушна, те враћа услугу Ханријети; њој даје своју отпусницу, а себе жртвује за Ханријету, тим више, што је ова од лечника у салнетријерској казнионици добила, ма и слаба, извешћа о својој слепој сестри. Ханријета прима великодушну услугу Маријанину, те слободно полази, да и даље неуморно тражи своју остављену сестру. — Да нас не би какогод претекла, те пре нас дошла онамо, где ми још нисмо били, морамо се пожурити, те видити, шта је за цело то време било са другим сирочетом, са слепом Лујзом.

Оставили смо је на оном месту, на ком су јој са срца откинули заштитницу њену. По вриску Ханријетином осетила је Лујза, да се нешто грозно збило, али како су

животиње у човечијем облику Ханријетина уста запушили били, то Лујза даље ни гласка није чула. Кад је видила, да јој на очајни позив њен нико не одговара, по нагону пође, те управо на сусрет поштанским колима и упрегнутим хатовима, испод којих је избави по спољашности неугледни, гадни, но по унутарности угледни, лепо Цјер (г. Ружић) мрзан-сип бездушне, неправедне матере, просјациње Фрошареве, (гђа Ј. Поповићева) а јединац-брат по спољашности угледноме, лепоме, но по унутарности не само неугледном, но наказном Жаку, љубимцу-сину споменутог мегере, Фрошареве, а незаслужном идолу слабе Маријане. Фрошарева је к себи узела Лујзу, да њеном несрећом себи новца скуцка. Лујза песмом, невољом и младомћу својом умилостивљује људе. Фрошаревој радња услед тога добро иде. Добит је додуше искључиво Жаков, али како су времена боља, то Фрошарева мало боље може натегнути тивкицу. Лујзу обмањује, е јој бајаги помаже, да сестру нађу, но је све води на иста места, па тек побојавши се, да јој лечник, који је Лујзине очи визитовао и изјавио, да се помоћи може, не ће рачунае размрсити, одлучи се, да поведе јадно сироче у другу четврт вароши. Ту јој је са свим zgodно дошла она насилна мера министра полиције сирам другог сирочета, сирам Ханријете. Лујза је тако за Фрошареву још била сачувана. Осим грозне Фрошареве и ненаситивог Жака томе се подоста радовао и јадни Цјер, који је тако срећан био, да је у један мах две маћехе сносио, маћеху природу и маћеху рођену мајку. Његовом срцу су неме, мртве очи Лујзине нанеле вреда, а ужасно стање Лујзино челичило је и вољу и снагу му, да је бар у неколико чува и заштићује од проклетог језика и снажних руку гонилаца њених. Кобну снагу обојега тога осетио је био Цјер на себи небројено пута. Својим интересовањем за Лујзу, својом оданомћу сирам ње буди Цјер у грознога брата свога већу пажњу на сироче. И овоме је слепица уједаред постала лена и он се знаде за њу загрејати.

(Свршише се.)

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(Репертоар од 8 па до краја марта 1879 год.) У суботу 10 и недеља 11. „Наши робови“, драма у 5 чинова, од Сахер-Мазоха, превео Сава Петровић. Нов комад. (Гђа Ружићка Штроцијева као гошћа). — У уторник 13. „Ловудека сиротица“, позоришна игра у 4. чина, од Ш. Бирх-Пфајферове. — У четвртак 15. „Марија Стјуартова“, од Шилера. (Гђа Ружићка Штроцијева као гошћа). — У суботу 17. „Лек за нервозне“, „Пази коме верујеш“, шаљива игра у 1. чину, од Ст. Шала, превео П. Ј. Мостић. (Нов комад) и „Телеграм“. — У недељу 18. „Цврчак“, слика из живота у 5. чинова, од Ш. Бирх-Пфајферове, превео А. М. (Гђа Ружићка Штроцијева као гошћа). — У уторник 20. „Госпођа од Сен-Тропеза“, драма од 5 чинова, од Ламбера, превео А. М. (Гђа Ружићка Штроцијева као гошћа). — У четвртак 22. „Дебора“. (Гђа Ружићка Штроцијева као гошћа). — У суботу 24. „Природа и уметност“, шаљива игра у 4. чина, од А. Албини-ја, превео Н. (Нов комад). — У недељу 25. „Милош Обреновић“, драма од Максимовића. Од Цвети па до други дан васкрса не ће бити представа.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

38. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 27.

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 14. МАРТА 1879.

По други пут:

ДОН ЦЕЗАР ОД БАЗАНА.

Драма у 5 чинова, написао Диманоар, превео Н.

О С О Б Е:

Карло II., краљ шпански	Лукић.
Дон Цезар од Базана	Ружић.
Дон Жозе од Сантарема, први министар	Марковић.
Маркез Монтифијор	Рајковић.
Маркеза Монтифијорска, жена му	Ј. Поповићева.
Маритана, певачица по улицама	С. Максимовића.
Лазарил	Добриновић.
Капетан	Поповић.
Чамција	Рајчевић.
Судац	Јовановић.
Полицај	Стефановић.
Перес, слуга	Ћирић.

Дворска господа, народ, војници. — Збива се у Мадриду и околини.

У четвртак 15. марта по други пут: „**Наши робови**“. Позоришна игра у 5 чинова, написао Сахер-Мазох, превео Сава Петровић.

Умољавају се поштовани претплатници, да би први а сада већ и други део своје претплате изволели исплатити у трговини браће М. Поповића.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.